

AKADEMICKA PORADNIA PRAWNA dla Studentek i Studentów APS

Drogie Studentki, Drodzy Studenci!

Celem podejmowanych przez Poradnię Prawną działań jest pomoc prawna oraz edukacja prawna Studentek i Studentów.

W związku z tym, że dostrzegamy powtarzalność pewnych problemów z jakimi zwracacie się Państwo do Poradni, postanowiliśmy cyklicznie przygotowywać opracowania dotyczące interesującej Państwa problematyki.

OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY RODZICÓW NA RZECZ DZIECKA

Opracowała: dr Jolanta Zozuła

Obowiązek alimentacyjny rodziców na rzecz dzieci jest w ramach prawa alimentacyjnego obowiązkiem szczególnym, co wynika ze specyfiki i istoty stosunku łączącego rodziców z dziećmi. Obowiązek ten jest niezależny od władzy rodzicielskiej. Oznacza to, że pozbawienie rodzica władzy rodzicielskiej nie powoduje ustania obowiązku alimentacyjnego w stosunku do dziecka. Jednakże do powstania obowiązku alimentacyjnego konieczne jest ustalenie pochodzenia dziecka. Dla przykładu, aby dziecko pozamałżeńskie mogło otrzymywać alimenty od ojca musi być ustalone ojcostwo (uznanie ojcostwa albo sądowe ustalenie ojcostwa).

Rodzice są zobowiązani utrzymywać swoje dzieci do momentu, w którym nie będą one w stanie same się utrzymać, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie określają żadnej konkretnej cezurzy wieku dziecka, osiągnięcie którego powodowałoby ustanie obowiązku alimentacyjnego rodziców względem niego. Nie jest to ani uzyskanie pełnoletności ani ukończenie nauki ani żaden inny konkretny moment życia czy zdarzenie. Oznacza to, że rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych zarówno na rzecz dzieci małoletnich jaki

i pełnoletnich, które jeszcze nie są w stanie samodzielnie się utrzymać. W przypadku dziecka pełnoletniego mogą oni uchylić się od świadczeń alimentacyjnych w dwóch sytuacjach:

- jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem (np. realizacja świadczeń alimentacyjnych powoduje, że nie stać ich na wykupienie sobie leków, zaspokojenie swoich podstawowych potrzeb życiowych) lub
- jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (np. mimo ukończenia szkoły i uzyskania zawodu nie podejmuje pracy) (art. 133§3 k.r.o.).

Należy też podkreślić, że realizacja obowiązku alimentacyjnego rodziców na rzecz dzieci nie musi mieć wyłącznie formy świadczeń pieniężnych. Zgodnie bowiem z art. 135§2 k.r.o. wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego.

Jak zatem uzyskać alimenty od rodzica?

Istnieje kilka sposobów ustalenia alimentów na rzecz dziecka od rodzica. Wybór będzie uzależniony od konkretnej sytuacji, w szczególności od relacji pomiędzy rodzicami dziecka. Jeżeli są oni w stanie uzyskać konsensus w tej sprawie, mogą:

- zawrzeć umowę w formie ustnej lub pisemnej, w której ustalą wysokość świadczeń alimentacyjnych i terminy ich realizacji,
- zawrzeć umowę alimentacyjną w formie aktu notarialnego.

Umowa zawarta w formie aktu notarialnego daje bezpieczeństwo dziecku w sytuacji, gdyby zobowiązany rodzic przestał płacić alimenty. Umowa taka, w której dłużnik poddał się egzekucji stanowi bowiem tytuł egzekucyjny (tak jak wyrok sądu) i po nadaniu mu klauzuli wykonalności jest tytułem wykonawczym będącym podstawą do egzekucji świadczeń (art. 777 §1 pkt.4 k.p.c.).

Innym sposobem ustalenia alimentów na rzecz dziecka jest zawarcie ugody pomiędzy rodzicami. Może ona zostać zawarta przed mediatorem. Może być to ugoda sądowa:

- przed wniesieniem powództwa (zawezwanie do próby ugodowej);
- po wniesieniu pozwu w trakcie postępowania.

Każda taka ugoda, zgodnie z art. 777§1 i §3 k.p.c. jest tytułem wykonawczym, który po nadaniu jej klauzuli wykonalności (umowę zawartą przed mediatorem sąd zatwierdza poprzez

nadanie jej klauzuli wykonalności – art. 183¹⁴ k.p.c.) umożliwia wszczęcie egzekucji w razie nierealizowania świadczeń alimentacyjnych przez zobowiązanego.

Jeżeli rodzice nie są w stanie się porozumieć co do wysokości i sposobu realizacji świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka w ramach któregośkolwiek z powyższych sposobów, należy złożyć pozew o alimenty w sądzie rejonowym Wydział Rodzinny i Nieletnich właściwym według miejsca zamieszkania pozwanego lub powoda (właściwość przemienna). Należy pamiętać, że powodem w tej sprawie jest dziecko (jako małoletnie reprezentowane jest przez jednego z rodziców). Pozew o alimenty jest zwolniony z opłat sądowych (96 ust.1 pkt. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Ustalając wysokość alimentów na dziecko bierze się pod uwagę z jednej strony usprawiedliwione potrzeby dziecka z drugiej natomiast – możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego rodzica (art. 135§1 k.r.o.). Oczywiście jest, że po orzeczeniu alimentów mogą się one zmienić zarówno po jednej jak i po drugiej stronie np. im dziecko jest starsze, tym większe są jego potrzeby związane z edukacją; może też zachorować, co spowoduje konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z leczeniem. Z kolei zobowiązany rodzic może stracić pracę, może mieć problemy zdrowotne, może mu się urodzić kolejne dziecko, które będzie musiał utrzymywać. Dlatego też możliwe jest wystąpienie do sądu z żądaniem o zmianę orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego tj. obniżenie, podwyższenie albo ustania realizacji świadczeń alimentacyjnych (art. 138 k.r.o.).

Na zakończenia podkreślić należy, że sąd w wyroku alimentacyjny określa do czyich rąk mają być płatne świadczenia alimentacyjne. W przypadku małoletnich dzieci jest to rodzic albo opiekun prawny. Natomiast jeżeli dziecko uzyska pełnoletniość i nadal jest uprawnione do alimentów świadczenia powinny być realizowane do jego rąk, gdyż jako osoba pełnoletnia ma już pełną zdolność do czynności prawnych.

Powyższe informacje są jedynie wybranymi i bardzo ogólnymi informacjami dotyczącymi obowiązku alimentacyjnego rodziców na rzecz dzieci.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy, t.j. Dz.U. 2019, poz. 2086.
2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2019, poz. 1460.
3. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, t.j. Dz.U. 2019, poz. 785.